



Kommunstyrelsens ansvar i höjd beredskap

Antagen av: Kommunfullmäktige 2023-mm-dd, § x

Senast reviderad:

Giltighetstid: Tills vidare

Diarienummer:	2023-802
Dokumentansvarig:	Kommundirektör
Adresserat till:	Samtliga nämnder
Tidpunkt för aktualitetsprövning	2024-10-01
Relaterade styrdokument:	Reglemente för Linköpings kommun, Kommunstyrelsens delegationsordning i höjd beredskap.
Sökord:	Delegation, delegationsordning, höjd beredskap

Förutsättningar för kommunstyrelsen att leda och styra kommunens arbete i höjd beredskap

Höjd beredskap och totalförsvaret

Detta dokument syftar till att tydliggöra vad kommunstyrelsens ansvar för ledningen och styrningen av det civila försvaret, så som det kommer till uttryck i kommunens reglemente, innebär. Av kommunens reglemente framgår bland annat att kommunstyrelsen ska leda och samordna kommunens totalförsvarsplanering samt i höjd beredskap leda och styra den kommunala verksamheten.

Utöver detta dokument, som antagits av kommunfullmäktige, har kommunstyrelsen fattat beslut om en tillkommande delegationsordning som träder i kraft i höjd beredskap. Kommunens reglemente samt ordinarie delegationsordningar och övriga styrdokument gäller oförändrat under höjd beredskap om inte annat framgår.

Totalförsvaret kallas den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. För att stärka landets försvarsförmåga kan beredskapen höjas. Höjd beredskap är antingen skärpt eller högsta beredskap. Om Sverige är i krig råder högsta beredskap. Flera lagar, så kallade beredskapslagar, träder i kraft om Sverige är i krig eller om regeringen beslutar att de ska träda i kraft. Det handlar om lagar som ger kommunen ytterligare mandat att fatta beslut i ärenden som normalt inte ankommer på kommunen att fatta beslut om. För de ärenden och beslutsmandat som kan tillkomma i höjd beredskap, bedöms det finnas behov av en tillkommande delegationsordning.

Höjd beredskap är samlingsbegreppet för två olika beredskapsnivåer - skärpt beredskap och högsta beredskap. Om Sverige är i krig råder högsta beredskap och totalförsvaret är då den enda samhällsverksamhet som ska bedrivas. Då aktiveras också samtliga lagar som finns för att stärka Sveriges möjligheter att försvara sig. Redan innan det råder krig i landet kan det råda skärpt beredskap i landet eller delar av landet. Vid skärpt beredskap kan regeringen, i syfte att ställa om och förbereda samhället på en högre beredskap, besluta om att aktivera delar av den ovan nämnda lagstiftningen.

Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva. Redan vid den lägre nivån av höjd beredskap ska kommunen vidta de särskilda åtgärder ifråga om planeringen och inriktning av verksamhet som är nödvändiga för att kommunen under rådande förhållanden ska kunna fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret samt för att upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten inom kommunen.

Samhällsviktig verksamhet

I syfte att klargöra vilken verksamhet som ska upprätthållas så långt möjligt, är det av betydelse att identifiera vilken av kommunens verksamheter som är samhällsviktig. Med

samhällsviktig verksamhet avses sådan verksamhet som måste fungera oavsett yttre faktorer.

MSB definierar samhällsviktig verksamhet som *"verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet."*

En omfattande del av kommunal verksamhet är att betrakta som samhällsviktig, och en stor del av den verksamheten är kommunen också enligt lag skyldig att bedriva. Kommunens förvaltningar har redan nu, inom ramen för totalförsvarsplaneringen, identifierat de samhällsviktiga verksamheter som måste fortgå under höjd beredskap. Det handlar bland annat om stora delar av kommunens vård, skola och omsorg. Den samhällsviktiga verksamheten som tillfaller kommunens ansvar kan dessutom bli än mer omfattande under höjd beredskap, eftersom kommunen, i höjd beredskap, är skyldig att säkerställa driften av sådan verksamhet som kan vara nödvändig för att kommunen ska kunna bidra till försvarsmaktens funktionalitet.

Kommunens övergång till krigsorganisation

Vid högsta beredskap ska kommunen övergå till krigsorganisation. Kommunstyrelsen kan dock redan under skärpt beredskap fatta beslut om att kommunen ska övergå till krigsorganisation. Kommunens krigsorganisation består av en central krisledning, samt av lokala krisledningar per förvaltning, vilka har till uppgift att säkerställa upprätthållandet av respektive förvaltnings samhällsviktiga verksamhet.

Med krigsorganisation avses en begränsad och starkt effektiviserad organisation som i sin helhet syftar till att säkerställa att kommunen kan upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten samt bedriva civilt försvar. Sådan verksamhet som inte är samhällsviktig ska skalas ned, och kommunstyrelsen kan fatta beslut om att personal som under normala förhållanden arbetar med icke samhällsviktig verksamhet, i höjd beredskap ska arbeta med andra uppdrag inom kommunen. En övergång till krigsorganisation innebär även att kommundirektören, eller den som kommundirektören utser, är kommunens chef för civilt försvar och leder kommunen under höjd beredskap. Hur kommunens krigsorganisation är uppbyggd framgår i detalj av framtagna och, av respektive förvaltningschef, fastställda beredskapsplaner.

När det råder höjd beredskap kan kommunstyrelsen överta övriga nämnders verksamheter, i syfte att skapa effektiva beslutsprocesser. Ett sådant övertagande innebär att kommunstyrelsen kan fatta beslut avseende begränsningar i och prioriteringar av verksamheter som normalt inte omfattas av kommunstyrelsens ordinarie ansvars- och verksamhetsområde. Myndighetsutövning mot enskild kan inte överlåtas från en nämnd till kommunstyrelsen. Den nämnd som ansvarar för sådan verksamhet under normala förhållanden behåller ansvaret i höjd beredskap. Dock kan kommunstyrelsen fatta övergripande normativa beslut som påverkar myndighetsutövningen mot enskild, vilket beskrivs närmare nedan.

Kommunstyrelsen kan inom ramen för kommunens ansvar för krigsorganisationen, även fatta beslut om att viss personal ska tjänstgöra i en annan tjänst eller ha ett annat uppdrag inom kommunen för att kommunen under rådande förhållanden ska kunna fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret.

Normativa beslut

Kommunstyrelsen kan i höjd beredskap, inom ramen för det civila försvaret, behöva fatta övergripande beslut om verkställighet av, eller begränsning av verkställighet av samhällsviktig eller lagstadgad verksamhet. Dessa beslut benämns nedan för normativa beslut. I höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva. I högsta beredskap är det enbart totalförsvaret som ska bedrivas, vilket innebär att kommunstyrelsen ansvarar för all verksamhet (förutom den verksamhet som avser myndighetsutövning mot enskild). Detta innebär att kommunstyrelsen, såväl i skärpt beredskap som i högsta, ansvarar för att fatta normativa beslut inom all kommunal verksamhet som ska bedrivas inom ramen för totalförsvaret. De normativa beslut som ankommer på kommunstyrelsen att fatta, kan alltså avse verksamhet som normalt sett tillhör annan nämnds ansvarsområde. Det kan exempelvis vara fråga om beslut avseende begränsningar i tillhandahållande av skolskjuts eller daglig verksamhet eller begränsningar i vad som ska avses med skälig levnadsnivå enligt socialtjänstlagen. Det kan även vara beslut om att viss verksamhet ska upphöra att bedrivas för att istället bedriva verksamhet som gynnar försvarsmaktens funktionalitet. Observera att kommunstyrelsens beslutanderätt är begränsad till att avse de övergripande normativa besluten. Kommunstyrelsen övertar inte rätten att fatta enskilda myndighetsbeslut i individärenden. Respektive nämnd är skyldig att i sin myndighetsutövning fatta beslut som står i överensstämmelse med kommunstyrelsens normativa beslut.

Beslut enligt ovan ska enbart fattas i de fall det krävs för att säkerställa kommunens möjligheter att bistå totalförsvaret eller i övrigt krävs för att säkerställa totalförsvarets behov. Beslut enligt ovan får fattas först efter att all icke lagstadgad eller icke samhällsviktig verksamhet inom berört område har skalats ned och övriga prioriteringar har genomförts för att i möjligaste mån kunna upprätthålla den samhällsviktiga eller lagstadgade verksamheten.

I den mån kommunstyrelsen under höjd beredskap beslutar om begränsningar i verkställigheten av beslut avseende samhällsviktig eller lagstadgad verksamhet gäller att sådana beslut aldrig får vara mer ingripande än vad som krävs i det enskilda fallet. Skäl för att fatta beslut om begränsningar i verkställigheten av samhällsviktig eller lagstadgad verksamhet kan vara att kommunen behöver frigöra personal eller lokaler för att uppfylla totalförsvarets behov eller att verkställighet inte kan ske utan att riskera liv och hälsa för elever, brukare eller personal.

Att beslut enligt ovan inte får vara mer ingripande än nödvändigt innebär också att de inte får gälla för en längre period än vad rådande förhållanden kräver. I den mån det normativa beslutet får en påverkan på individuellt riktade beslut, är det inte kommunstyrelsen som fattar det individuella beslutet. Det ankommer på ansvarig nämnd att fatta individbesluten

medan kommunstyrelsen ansvarar för att fatta det övergripande beslutet avseende kommunens inriktning i den specifika frågan. Ansvarig nämnd eller förvaltning ansvarar för att fatta beslut som står i överensstämmelse med kommunstyrelsens intention, så som den kommer till uttryck i det normativa beslutet.